

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הפסיכואנליזה של אחר פרויד: פרשנות, נוכחות וצמיחה - 51553

תאריך עדכון אחרון 14-02-2016

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: פסיכולוגיה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופסור גבי שפלר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: refael.yonatan@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: לאחר השיעור בתיאום מראש

מורי הקורס:

פרופ גבי שפלר
ד"ר שלמה ביינארט
ד"ר יהודה פרנקל
גב טלי תמיר אורון
מר אורי פליישמן

תאור כללי של הקורס:

החשיבה הפסיכואנליטית אחרי פרויד עברה תמורות ושינויים. יש הרואים בהם פיצול ויש הרואים בהם התכנסות למבנה מורכב יותר. בקורס תסקרנה מספר התפתחויות תיאורטיות בחשיבה הפסיכואנליטית כפי שבאו לידי ביטוי בתיאוריה הקליניאנית, בתיאוריה של יחסי אובייקט, בפסיכולוגית העצמי ובתיאוריה ההתייחסותית.

מטרות הקורס:

הקניית הכרות בסיסית עם התיאוריות הפסיכואנליטיות המרכזיות לאחר פרויד.

דיון ביקורתי והשוואתי בין התיאוריות השונות הנוגע בהנחות היסוד, במושגים התיאורטיים והתהליכיים, בהגדרת הפתולוגיה או הבריאות הנפשית ובטכניקה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לקרוא באופן ביקורתי ומושכל מאמרים ותיאורי מקרה ממגוון התיאוריות השונות.

יוכלו להמשיג בקווים כלליים תופעות חברתיות ואנושיות ובכלל זה מקרים בפסיכותרפיה תוך שימוש במושגי היסוד של התיאוריות.

דרישות נוכחות (%) :

85

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות.

הגשת שלושה תרגילים וקבלת משוב עליהם.

דיון בקבוצות תרגיל קטנות - רשות.

כתיבת עבודה מסכמת.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

מר אורי פליישמן-

פרויד וקליין:

שיעור 1- הלא-מודע המערך הטיפולי

נבחן כמה מושגים מרכזיים הקשורים אליו ובעיקר הפנטזיה הלא-מודעת ונעמוד על המערך הפסיכואנליטי ככר לחקירתה. השאיפה להכיר את עצמנו על החלקים הלא-מודעים שלנו תובעת אומץ. נמחיש זאת באמצעות דוגמא מחיי היום-יום ונסה להבין את הערך התרפויטי שיש בה.

שיעור 2- הפנטזיה הלא-מודעת והמפגש עימה באמצעות ההעברה
תחילה אתאר בקצרה את העקרונות המנחים לפסיכואנליזה של ילדים, כפי שפיתחה אותם מלאני קליין. באמצעות הצגת מקרה של טיפול בילד בן 10 אמחיש את העבודה הטיפולית המדגישה את המושגים פנטזיה לא-מודעת והעברה. נראה כיצד עולמו הפנימי של הילד מעצב את גורלו במציאות באופן לא-מודע (בהתאם לפנטזיות הלא-מודעות שלו). נראה כיצד יחסי-ההעברה עם המטפל משמשים כר חי לבחינת הפנטזיות הלא-מודעות הללו, כך שעשויה להתאפשר תמורה לטובה במעגל חייו של הילד. באופן זה החיבור ללא-מודע עשוי להיות גורם מרפא ולזמן בחירה חופשית הולכת וגדלה.

שיעור 3-דרכים שונות להתחבר לאביב
לאור העקרונות שלמדנו על הלא-מודע של פרויד ופיתוח מושג הפנטזיה הלא-מודעת אצל קליין, קראו את השירים ונסו להעלות השערות בנוגע למניעים המעצבים את תפיסת העולם של רחל בשירים. מה הדינמיקה הפנימית וכיצד היא עשויה להשפיע על יחסיה החיצוניים. האם תוכלו להציע הסבר להבדל בין האביב של רחל לזה של ביאליק?

ד"ר יהודה פרנקל-
דונלד וויניקוט:

שיעור 4-תינוק-אם, סביבה ותנועה ספונטנית. הסביבה המדעית בה צמחה הגותו של וויניקוט. התינוק הפרוידיאני או מול התינוק הקלייניאני.
פיירברין: תנועת דחף ותנועה לקראת אובייקט.
רקע על החברה הבריטית: מלאני קליין, אנה פרויד והזרם המרכזי.
סביבה אינטרה פסיכית וסביבה חיצונית:
יחידת אם תינוק, הסתגלות מוחלטת של האם.
משמעות הסביבה בהתפתחות ההתהוות המתמשכת: פגיעה ברצף הקיום. אכזבה, הסתגרות ותוצאותיהן.
המשמעות הטכנית והקלינית של חשיבות הסביבה.

שיעור 5-עצמי אמיתי ועצמי כוזב:
משמעות העצמי הכוזב ככישלון התפתחותי, כהגנה על הגרעין הפנימי וכתפקוד האימהי התחליפי.
משמעות עצמי אמיתי כסטרוקטורה א-מילולית וכיחידה פסיכוסומאטית.
על המשמעות הטכנית.

שיעור 6-מרחב המעבר ותופעות המעבר. המציאות כנמצאת וכמומצאת. הפרדוקס כעמדה פסיכולוגית ופילוסופית. מרחב המעבר כמרחב של יצירתיות. מרחב המעבר והתופעות התרבותיות.
המקום בו אנו חיים.
אובייקטים של מעבר:
סימבוליקה כציר התפתחותי.
אובייקט המעבר: שליטה וויתור.
המשמעות הטכנית והקלינית של מרחב המעבר.

גברת טלי תמיר-אורון-
פסיכולוגיית העצמי:

שיעור 7 - מבוא והיכרות עם פסיכולוגיית העצמי - נסקור מושגי יסוד של הגישה הקוהוטיבית ונבחן את השינויים והחידושים התיאורטיים שקוהוט יוצר בחשיבה הפסיכואנליטית עם ייסוד פסיכולוגיית העצמי.

שיעור 8 - האמפתיה - נבחן לעומק את המרכזיות של האמפתיה בגישה של היינץ קוהוט, נסקור את ההיבטים האתיים הנובעים מעמדה זו. נבחן את ההיבטים השונים של האמפתיה בנוכחותה ובהעדרה.

שיעור 9 - המיניות והתוקפנות בפסיכולוגיית העצמי - נסיים את ההיכרות עם קוהוט בהבנת המיניות והתוקפנות בפסיכולוגיית העצמי, נבחן את ההיבטים הפתולוגיים והבריאים של ביטויי הדחף בחשיבה הקוהוטיבית.

ד"ר שלמה ביינהארט-
הגישה ההתייחסותית:

שיעור 10- מבוא ורקע
הרקע לתהליכי הצמיחה של פסיכולוגיית העצמי, הן מתוך הפסיכואנליזה והן מחוצה לה. ובתוך כך נתייחס למעבר לחשיבה על "פסיכולוגיה של שני אנשים, ולמרכזיותה של הטראומה בהתפתחות נפשית.

שיעור 11- חשיבה מחודשת על מושגים מרכזיים
כחלק מהשינוי בחשיבה אותה מביאה הגישה ההתייחסותית יועלו לדיון מחדש מושגים מרכזיים בחשיבה האנליטית. הן כאלה המתייחסים לחשיבה תיאורטית, ולא פחות מכך להיבטים טכניים וקליניים של הטיפול. מושגים כמו הכרה והכרה הדדית, הלא מודע ההתייחסותי ועוד.

שיעור 12- הטכניקה הטיפולית
בשיעור זה נדון מחדש בכמה מהמושגים המרכזיים בטיפול, כמו הפירוש, עמדת המטפל, ומה היא העברה.

סיכום ודיון
שיעור 13- שיח בין הגישות - בהשתתפות כל מרצי הקורס.

שיעור 14- שיעור חזרה והכנה למטלה המסכמת - רפאל ורועי.

חומר חובה לקריאה:

אולמן, חנה (2011). "פנים אחרות במראה, על משמעות האחרות בטיפול מנקודת מבט התייחסותית", מארג: כתב עת ישראלי לפסיכואנליזה, כרך ב', עמ' 17-35.
בנימין, ג'סיקה (2005 [1988]). "כבלי האהבה: פסיכואנליזה, פמיניזם ובעיית השליטה", דביר.
ברמן, עמנואל (1997). הדדיות ואינטר-סובייקטיביות במפגש הטיפול: הרקע ההיסטורי של הפסיכואנליזה ההתייחסותית. שיחות, י"א (3), 172-182.
גרוסמן, דוד (1988). "גן ריקי - מחזה בשתי מערכות", הקיבוץ המאוחד.
דורבן, יהושע (2002). "על אהבה, שנאה וחרדה - מבוא לחשיבה הקליניאנית" בתוך - קליין, מלאני

(2002). כתבים נבחרים, תולעת ספרים.
 דניאל, פטרישיה (2001 [1992]). "אנליזה של ילדים ומושג הפנטזיה הלא מודעת". בתוך- רובין
 אנדרסון (עורך) "מאמרים קליניים על קליין וביון", מודן.
 וויניקוט, דונלד וודס (2009 [1956]). "מושקעות אימהית ראשונית" בתוך -עצמי אמיתי, עצמי כוזב",
 עם עובד.
 וויניקוט, דונלד וודס (2009 [1963]). "מתלות לקראת עצמאות בהתפתחות היחיד" בתוך - "עצמי
 אמיתי, עצמי כוזב", עם עובד.
 וויניקוט, דונלד וודס (2009 [1960]). "עיוות העצמי במונחי עצמי אמיתי ועצמי כוזב" בתוך - "עצמי
 אמיתי, עצמי כוזב", עם עובד.
 וויניקוט, דונלד וודס (1995 [1971]) "המקום בו אנו חיים" בתוך - וויניקוט, ד.ו. "משחק ומציאות", עם
 עובד.
 וויניקוט, דונלד וודס (1995 [1953]) "אובייקטים של מעבר ותופעות מעבר" בתוך - וויניקוט, ד.ו.
 "משחק ומציאות", עם עובד.
 מיטשל, סטיבן (2003 [1995]). "תקווה ופחד בפסיכואנליזה". תולעת ספרים.
 סגל, חנה (1998). "מלאני קליין", עם עובד.
 ענר, נעמי (1998). הקדמה בתוך - סגל, חנה "מלאני קליין", עם עובד.
 קוהוט, היינץ (2005 [1984]). "כיצד מרפאת האנליזה", עם עובד.
 קוהוט, היינץ (2007 [1985]). "פסיכולוגיית העצמי וחקר רוח האדם, הרהורים בגישה פסיכואנליטית
 חדשה", תולעת ספרים.
 קולקה, רענן (1995). "המשכיות מהפכנית בפסיכואנליזה", הקדמה בתוך - וויניקוט, ד.ו. "משחק
 ומציאות", עם עובד.
 קולקה, רענן (2005). "בין טרגיות לחמלה" הקדמה בתוך ה. קוהוט "כיצד מרפאת האנליזה", עם
 עובד.
 שטיינר, ג'ון (2001 [1992]). "על שיווי המשקל בין העמדה הסכיזו-פרנואידית והעמדה הדכאונית".
 בתוך - רובין אנדרסון (עורך) "מאמרים קליניים על קליין וביון", מודן.

חומר לקריאה נוספת: אין

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
 מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 0 %
 השתתפות 0 %
 הגשת עבודה 100 %
 הגשת תרגילים 0 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
עוזר הוראה:

רפאל יונתן לאוס
refael.yonatan@mail.huji.ac.il